

Luonnon havainnointi ja planetaarinen hyvinvointi

Tutkijatohtori Niina Mykrä, Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto

Luonnon havainnointi voi olla mukana tuottamassa planetaarista hyvinvointia. Planetaarinen hyvinvointi tarkoittaa elävien olioiden mahdollisuutta elää luonnollisessa elinympäristössään lajityypillisiä, evoluution myötä kehittyneitä tarpeitaan täyttäen. Planetaarisen hyvinvoinnin ajatuksessa ihminen on osa ekosysteemejä eikä muuta luontoa tärkeämpi. Kestävä kehitys katselee maailmaa puolestaan ihmisen näkökulmasta. Ihmisellä on kuitenkin vastuu

Jotta Planetaarisen hyvinvoinnin näkökulmat voidaan huomioida, tarvitaan osaamista. Eurooppalainen osaamisen viitekehys GreenComp määrittelee kestävyuden kannalta välttämättömän osaamisen. Vaikka GreenCompissa puhutaan kestävyydestä, planetaarisen hyvinvoinnin näkökulmat ovat kiinteästi läsnä.

Katson luonnon havainnointia lyhyesti GreenCompin kaikkien neljän osaamisen alueen ja kahdentoista ulottuvuuden kautta.

Luonnon havainnointi **ilmentää kestävyysarvoja**

Kestävyuden arvostaminen näkyy siinä, että ylipäänsä näemme luonnon havainnoinnin merkityksellisenä.

Oikeudenmukaisuuden tukeminen tarkoittaa tietoisuutta myös ekologisesta oikeudenmukaisuudesta, joka ottaa huomioon muiden lajien ja ekosysteemien tarpeet ja rajat.

Luonnon tärkeyden tunnustaminen on luonnon havainnoinnin näkökulmasta ilmeisin kestävyysosaamisen ulottuvuus. Tärkeänä tietona mainitaan, että ihmisten hyvinvointi, terveys ja turvallisuus ovat riippuvaisia luonnon hyvinvoinnista, tärkeänä taitona sen näkeminen, että ihmiset pystyvät elämään yhdessä ja kunnioittamaan muita elämänmuotoja, ja tärkeänä asenteena, että osoittaa empatiaa kaikkia elämänmuotoja kohtaan, sekä että suhtautuu kriittisesti siihen ajatukseen, että ihmiset olisivat muita elämänmuotoja tärkeämpiä.

Luonnon havaintojen ja ihmisen toiminnan yhteyksien tunnistaminen on osa **Kestävyuden monitahoisuuden hallintaa**

Järjestelmälähtöinen ajattelu auttaa meitä tunnistamaan yhteyksiä ihmisen toiminnan ja niiden muutoksien välillä, joita havaitsemme luonnossa.

Kriittinen ajattelu omaa ja koko yhteiskunnan toimintaa kohtaan voi kehittyä, kun pohdimme luonnossa havaitsemiamme muutoksia.

Ongelman rajaaminen edellyttää, että tunnistamme esimerkiksi avainlajit ympäristöstämme.

Luonnon havainnointi voi auttaa **Kestävien tulevaisuuksien visioinnissa**

Tulevaisuuslukutaito voi kehittyä, kun hahmotellaan lajien määrien kehitystrendejä suhteessa toivottavaan kehitykseen.

Sopeutumiskyky on havainnoinnissa läsnä, kun nähdään, kuinka luonto sopeutuu muutoksiin. Toisaalta havainnointi auttaa ihmistä sopeutumaan ja palautumaan stressistä ja ahdistuksesta, kun se antaa yhden syyn liikkua luonnossa

Tutkiva ajattelu on luonnon havainnoinnin keskiössä – varsinkin nyt kun uusien appien kautta myös yksittäiset havainnot saadaan osaksi laajempaa tutkimustietoa.

Luonnon havainnointi on **Kestävyystoimintaa**.

Poliittinen toimijuus kehittyy luonnon havainnoinnin yhteydessä helpoiten juuri joukkoistamistyökalujen kautta: havainnollani on laajempaa merkitystä.

Yhteistyö järjestöjen, opettajien, yksittäisten ihmisten ja tutkijoiden välillä, niin kuin tässä seminaarissa, mahdollistaa luonnon havainnoinnin taitojen leviämisen.

Yksilön aloitteellisuus on kuitenkin tässä tärkeä tekijä: jonkun pitää tehdä se päätös, että nyt mennään kurkkimaan, mitä tuolla luonnossa tapahtuu. Me kaikki ollaan siinä avaintekijöitä. Kuinka me voimme lähteä edistämään luonnon havainnointia meidän omissa työtehtävissä.

Lähteitä ja linkejä:

JYU.Wisdom community (2021). Planetary well-being. *Humanit Soc Sci Commun* 8, 258. <https://doi.org/10.1057/s41599-021-00899-3>

Kortekallio, Kaisa (2022). Ihmisten hyvinvointi lepää planetaarisen hyvinvoinnin varassa. <https://blogit.utu.fi/soteakatemia/ihmisten-hyvinvointi-lepaa-planetaarisen-hyvinvoinnin-varassa/>

Euroopan komissio, Yhteinen tutkimuskeskus (2022). GreenComp, Kestävä kehitystä koskeva eurooppalainen osaamiskehys. Euroopan unionin julkaisutoimisto. <https://data.europa.eu/doi/10.2760/595099>

EU (2022). GreenComp: The European sustainability competence framework. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/greencomp-european-sustainability-competence-framework_en

Jyväskylän yliopisto (2023). Planetaarinen hyvinvointi -opinnot: Maksuttomat kurssit kaikille. <https://www.avoin.jyu.fi/fi/opintotarjonta/planetaarinen-hyvinvointi>